بورقه: بندیخانه یا د ځان خوندیتوب

Salima Ghafari :**Author**

د طالبانو د ځوروونکی رژیم له رانسکورېدو ډېره موده تېره شوې ده، خو زيات شمېرافغاني مېرمنې اوس هم ډارېږي، چې خپلې بورقې لېرې کړي.

یوه کابلۍ مېرمن رقيه چې يو لوی بکس يې په ولو ځوړند دی او له ګرمۍ تڅاه وهي، وايي: ((له بورقې پرته احساس کوم، چې لوڅه يم. زه هغه نه شم لېرې کولای. زه فکر کوم، چې ټول خلک ماته ګوري.))

د طالبانو تر رانسکورېدو تر دريو کلونو څخه زياته موده وروسته د کابل سړکونه او کوڅې په بورقو ډکې دي. تر بورقو لاندې مېرمنې، په هغو سړکونو کې چې موټرې د ترافيکي څراغونو ته ودرېږي، له موټرو راتاوېږي او (بخشش) غواړي. يو شمېرښځې په ښار او بازار کې د خپلو مېړونو تر شا په موټر سايکلونو ناستې وي او کله ناکله يې د بورقې دپاسه خپلو غوږونو ته موبايل ټيلفون نيولی او خبرې کوي.

اوس چې ډېرې په لاس مذهبي پوليس په لارو او کوڅو کې نه شته، نو څه شی يوه مېرمن په داسې بورقو کې ځان تاولوو ته هڅوي؟ د افغانستان د ښځو د اتحاديې مشره، ثريا پرليکا په دې باور ده، چې بورقه د خطر پر مهال د امنيت او خونديتوب احساس رامنځته کوي.

د 60 کلونو په شاوخوا کې دا مېرمنه، چې د ښځو د حقوقو د مدافع په توګه يې نوم ګټلی دی، وايي: ((د ښځو او ماشومانو تښتونه مخ په زياتېدو ده. جنايتونه مخ په ډېرېدو دي. ښځې په بورقو کې ځان خوندي احساسوي.))

هغې زياته کړه، له سر څخه تر پښو تاوونه د محرميت يوه لاره ده او ښځو ته اجازه ورکوي، چې شرمندوک او د اقتصادي بېوسۍ فعاليتونه تر سره کړي. پرليکا وايي: ((که يوه مېرمن د ډوډۍ د سوال لپاره راوځي او يا د خلکو کورنو ته د جامو د پرېمنځلو لپاره ځي، نو بورقه په سروي، چې خپلوان يې ونه پېژني.))

پرليکا، که محافظه کاره هم وي، خو په مود جامې اغوندې او يوازې د بورقې پر ځای يو څادر پر سروي، خو د خپلو نور شرمندوکو او بې زړه خويندو په اندېښنو پوهيږي. هغه وايي: ((زه د بورقې مخالفه يم. خو ترهغه چې امينت په بشپړ ډول تامين شوی نه وي، نو فکر نه کوم، چې ټولې ښځې به هغه (بورقې) له سره وغورځوي.))

د کابل پوهنتون د ارواپوهنې يو استاد، مير اکرم دا خبره مني، چې بورقه ښځو ته اړينه ده، ترڅو که ونه غواړي نو د چا پام به ورته وانه اوړي. هغه وايي: ((نارينه ګانو ته هغه ښځې چې بورقه په سروي، يوه وسيله ده. نارينه ګان تل په ښځو تبصرې کوي او هغوې ځوروي او دا کار په ځانګړې توګه منفي اغېز لري.))

بورقې ښځې سر تر پښو پټوي. لېدونکي د هغې د عمر او څېرې په هکله نه شي پوهېدای. بورقې زياتره آبي رنګونه لري. سپين، خړ او نو ررنګونه هم کله ناکله لېدل کيږي. زياتره يې له ارزان بيې ټوټې څخه جوړيږي او د سترګو په برخه کې يوازې يو څو سوري لري، چې بهر نړۍ په کې ليدل کيږي.

په داسې حال کې چې لوېديځوالو بورقه د طالبانو د رژيم پر مهال وپېژندله، خو په افغانستان کې يو ډېر پخوانی دود دی.

ښځې له پېړيو پېړيو راهيسې هغه په سروي. د طالبانو تر واکمنۍ پورې بورقې د مسلمانو مېرنولپاره د نورو ډولونو تر څنګ يوه اختياري موضوع وه، چې غوښتل يې اسلامي معيارونو ته پابند واوسي. اسلام حکم کوي، چې يوه ښځه بايد حجاب يا پرده واغوندي ترڅو سر او اورمېږ يې وپوښوي. اورده لستوني ولري او تر پښو پوښل شوې وي.

شاه امان الله،چې له 1919 څخه تر 1929 پورې واکمن و، په يو عام محضر کې يې د خپلې مېرمنې په لوڅ مخ راڅرګنديدو ولس وښوراو. له 1987 څخه تر 1998 پورې د کمونيستانو په دورې کې ښځې او نجونې، په تېره بيا په لويو ښارونو کې، د حجاب په اړه اندېښمنې نه وې. خو د طالبانو د واکمنۍ پر مهال له کور څخه د وتلو پر مهال به يوه داسې ښځه د سزا له خطر سره مخامخ کېده، چې سرتر پښو به پوښل شوې نه وه.

یوه کابلۍ 30 کلنه مېرمن، ظاهره وايي: ((د بورقې په سرول زموږ په ټولني کې یو دود و. خو وروسته دا دود په فشار واوښت. طالبانو هغه یوه اسلامي مکلفیت وګرځولو، خو حجاب د بورقې مانا نه لري.))

د کابل یو مشهور ملا، چې د نوم د نه ښوولو غوښتنه یې وکړه، دا ومنله چې د اسلام دین د بورقې د په سرولو غوښتنه نه ده کړې. له سر څخه تر پښو پورې د ښځو څخه د ځان د پټولو غوښتنه له اسلامي قوانینو څخه د طالبانو یو مخالف عمل و. هغه وايي: ((ښځې باید حجاب واغوندي او په حجاب کې مخ، لاسونه او پښې شاملې نه دي. هغه خلک چې بورقه یو اسلامي قانون بولي، خطا شوي دي.))

خو دود په سخته له منځه ځي، په تېره بیا په هغو ټولنو کې چې د لیک لوستې کچه خورا ټیټه وي او زیاتره خلک خپل معلومات د خلکو له خولو څخه اوري او لاسته راوړي. په تایمني واټ کې د بورقې په هکله د آی ډبلیو پي آر پوښتنې د یوې ښځې د غوسې لامل شوې.

یوه ښځه چې بورقه یې تر شا ځنګېده، دتګ پرمهال وویل: ((د بورقې په سرول د اسلام یوه برخه ده. هره مسلمانه ښځه مکلفه ده، بورقه واغوندي، تاسو ولې د اسلام له قوانینو څخه سر غړوئ؟))

آن د کابل ښار یو شمېر روڼ اندې ښځې په 2001 کال کې د طالبانو د رژیم له رانسکورېدو ورسته د بورقې لېرې کولو ته تلوسه نه کوي.

د کابل پوهنتون د اراواپوهنې د پوهنځي یوه استازه، نادره، چې د دېرشو کلونو په منګ به وي، تر تېرکال پورې بورقه په سروله، ، ځکه چې د هغې د خوندیتوب په هکله اندېښمنه وه. خو له دې امله چې تر بورقې لاندې چا نه پېژندله او د خپل دریځ له امله له درناوي بې برخې وه، ځوربدله. هغه وايي: ((تر (بورقې لاندې) چا نه پېژندلم. استادانو او محصلینو به راته د (خاله) په نوم ناري وهلې، چې زه به پرې ډېره خپه کېدم. له دې امله په خپل ټول توان مې خپله کورنۍ دې ته وهڅوله، ترڅو له بورقې ځان خلاص کړم.))

د ښځو د چارو د وزارت پخوانۍ مرستیاله، تاجور کاکړ په کلکه د بورقې مخالفه ده. هغه وايي: ((سره له دې چې دا یو افغاني دود دی، خو اوس د ښځو وضعه سل په سلو کې ښه شوې ده. ښځې، په تېره بیا حکومتي کارکوونکې مېرمنې باید ځانونه داسې تاوراتاو نه کړي.))

په هر ډول یوه ډله شته، چې په جبري ډول د بورقو د په سرولو د وخت د تېرېدو له امله خپه دي، هغه د کابل ښار د بورقو پلورونکي دي، چې د بورقو د په سرولو د دود په کمېدو یې ورځنیو عایداتو رنګ بایللی دی.

د ښار د بورقو یو پلورنکي وویل: ((د طالبانو د واکمنۍ پرمهال مو د ورځې له شلو څخه تر دېرشو پورې بورقې پلورلې. اوس یوازې له پنځو څخه تر لسو هغوې پورې پلورو او هغه هم زیاتره له ولایتونو څخه په راغلو مېرمنو. تر دې وروسته د بورقې په پلورولو کې ګټه نه شته.))

Location: افغانستان

Source URL: https://iwpr.net/ps/global-voices/%D8%A8%D9%88%D8%B1%D9%82%D9%87-%D8%A8%D9%86%D8%AF%D9%8A%D8%AE%D8%A7%D9%86%D9%87-%D9%8A%D8%A7-%D8%AF-%DA%81%D8%A7%D9%86-%D8%AE%D9%88%D9%86%D8%AF%D9%8A%D8%AA%D9%88%D8%A8